

Till konungen, med und. utlåtande
angående öfverläkaren vid
lasarettet i Fa...

46 G b Br. 1900 Medicinalstyrelsen

Med.
Förvaltn.
Med.-styv.
(3)

Afskrift

Till Konungen, med underdånigt utlåtande angående Öfverläkaren vid lasarettet i Falun S. A. Pfannenstills besvär öfver ett af Medicinalstyrelsen den 11 April 1900 erhållet förständigande.

Genom nådig remiss den 18 sistlidne Maj har Eders Kongl. Maj:t befallt Medicinalstyrelsen att, efter vederbörandes hörande afgifva underdånigt utlåtande i anledning af de besvär, öfverläkaren å Falu lasarettens medicinska afdelning Medicine Doktor S. A. Pfannenstill anført öfver Medicinalstyrelsens den 11 nästföretgångne April åt honom gifna förständigande att, tillsvidare och intill dess mera detaljerade föreskrifter beträffande fördelningen af nämnde öfverläkares och öfverläkarens å lasarettets kirurgiska afdelning tjenstgöring kunde blifva i vederbörlig ordning utfärdade, ställa sig till noggrann efterrättelse hvad ordföranden i lasarettets direktion Landshöfdingen m. m. C. Wersäll vid direktionssammanträde den 22 December 1899 erinrat derom, att, derest å lasarettets medicinska afdelning emellan direktionens ordinarie sammanträden förefölle något viktigare förvaltningsärende, som fordrade skyndsam handläggning, sådant borde för öfverläkaren å kirurgiska afdelningen, hvilken läkare jemlikt nåd. Bref den 21 Maj 1897 tillika är utsedd till styresman för lasarettet, vederbörligen anmälas, innan de för direktionen föredragas.

Med anledning af denna nådiga befallning har Medicinalstyrelsen infordrat och fått mottaga underdånigt yttrande i ärendet från Direktionen för länslasarettet och kurhuset i Falun, hvilken såsom sitt yttrande allenast åberopat hvad Direktionens föregående protokoll i ämnet innehöller.

Innan Medicinalstyrelsen går att yttra sig i frågan, får Styrelsen, enär lasarettsdirektionen icke till sitt underdåniga yttrande fogat ofvannämnda, af direktionen åberopade protokoll, härmed i underdånighet öfverlemna från direktionens ordförande inkomna utdrag ur samma protokoll, hvilka legat till grund för Styrelsens öfverklagade beslut och hvilka otvifvelaktigt äro desamma som af Direktionen

åsyftats. Dessutom får Styrelsen för frågans ytterligare be-
lysande i underdånighet öfverlemna en afskrift af sin till
lasarettsdirektionen den 11 April innevarande år aflåtna
skrifvelse, innehållande bland annat uppdrag till direktionen
att inkomma med förslag till sådana närmare bestämmel-
ser angående de båda öfverläkarnes vid lasarettet befogen-
het, som afses i femte punkten af ofvannämnda nådiga
Bref den 21 Maj 1897.

För egen del får Styrelsen derefter i underdånighet
anföra följande.

De målet tillhörande handlingarna behandla parallellt
tvenne skilda frågor. Den ena rör Falu lasarettets vatten-
ledning och har visserligen föranledt flere beslut från ve-
derbörande direktions sida äfvensom en på Styrelsens upp-
drag af dess ordförande verkställd inspektion vid lasarettet,
men denna i sig sjelf synnerligen maktpåliggande angelä-
genhet har icke något direkt att skaffa med det ärende,
som i besvärsväg dragits under Eders Kongl. Maj:ts pröf-
ning, hvarför Styrelsen trots sig böra här lemna åsido vat-
tenledningsärendet och hvad derom anförts af en reser-
vant mot direktionens belut i anledning af besvären. Den
andra frågan rör den ene af öfverläkarnes, Doktor Pfann-
enstills, skyldighet att i viss ordning anmäla brädska-
ärenden för den andre öfverläkaren, hvilken såsom ofvan
nämnts är lasarettets styresman, och det är endast denna
fråga, som i det följande beröres.

Beträffande grunden för och innehållet af Styrelsens
öfverklagade beslut hänvisar Styrelsen i underdånighet till
sin besvärsskriften bifogade skrifvelse till Doktor Pfannen-
still af den 11 sistlidne April.

Hvad sedan angår de särskilda punkter, hvori Doktor
Pfannenstill sammanfattat anledningarna till sitt missnöje,
tillåter sig Styrelsen några erinringar. Uti punkterna 1:o
och 2:o uppgifver klaganden att lasarettsdirektionens ord-
förande först den 22 December nästlidet år eller en må-
nad sedan inom direktionen den fråga väckts, som gifvit
anledning till tvisten om föredragningsättet för vissa ären-
den, framställt sina anmärkningar rörande klagandens för-
hållande. Denna tidsfråga har väl knappast någon bety-
delse för sakens bedömande, men det torde dock förtjena
erinras, att uppgiften är oriktig, då enligt hvad direktio-
nens protokoll för den 22 December 1899 gifver vid han-
den, ordföranden redan vid protokolljusteringen den 29

nästföretgångne November fäst Doktor Pfannenstills uppmärksamhet derå, att frågor af den art, som här föreläge, borde, innan de förekomme vid Direktionens sammanträden, anmälas för styresmannen och af denne föredragas inför direktionen.

Då så är, förefaller också den grund Doktor Pfannenstill sjelf uppställt för sitt i punkt 3:o gjorda påstående att hufvudfrågan (om vattnet) blifvit undanskjuten för en formfråga — ett påstående, hvars grundlöshet för öfrigt är i ögonen fallande för en hvar, som genomgår direktionens protokoll sedan förenämnda tid, hvilka redogöra för en rad viktiga förslag och åtgärder, afseende vattnets förbättring. Bortfölle deremot Doktor Pfannenstills egna långa yttranden till protokollet i »formfrågan», skulle densamma der intaga en föga dominerande plats.

Doktor Pfannenstills yttrande i punkt 4:o: »att jag aldrig ifrågasatt annat, än att det tillkom mig att för vederbörande omedelbart anmäla viktigare tilldragelser på min afdelning» etc. synes Styrelsen stå i betänklig strid mot hans bestämda förklaring till direktionens protokoll den 15 Februari 1900: »Herr Landshöfdingens tolkning af författningarna, uttalad till protokollet den 22 December, anser jag inkräkta på denna min rätt och jag måste därför lemna den utan afseende», äfvensom mot hans handlingsätt, då de tvenne dödsfallen på lasarettet inträffade, hvilka Pfannenstill ansåg beroende på förorening af vattnet. Klagandens uttalande i samma punkt 4:o, att han skulle ansett vattenfrågan i den form den af honom framlades icke kunna betraktas såsom ett förvaltningsärende utan såsom en »helso- och sjukvårdsfråga, hvilken det enligt mera nämnda nådiga Bref den 21 Maj 1897 tillkomme honom att omedelbart till direktionen anmäla, har mycket tycke af advokatyr och strider dessutom såväl mot Pfannenstills strax derefter meddelade upplysning, att syftemålet med hans anmälan vore att få stadens vattenledning indragen till lasarettet, hvilket naturligtvis är en förvaltningsåtgärd, som ock mot hans yttrande till förenämnda protokoll den 22 December, att han reflekterat öfver frågans anmälande för styresmannen, men afstått derifrån, emedan han trodde denna icke skulle dela hans farhågor — ett yttrande, som framkallade den anmärkningen från ordförandens sida, »att antagandet att styresmannen möjligen kunde hafva en afvikande mening ej bör vara afgörande för, huruvida lasa-

rettet rörande ärenden skola för honom anmälas eller icke.»

Uti punkterna 5:o och 6:o anföres, att direktionens ordförande icke skulle haft fog eller befogenhet att påminna Doktor Pfannenstill om hans skyldigheter uti ifrågasvarande hänseende. Detta spörsmål lärer icke ega direkt betydelse för frågan rörande besvärerna, hvilka närmast äro riktade mot Medicinalstyrelsens beslut.

Till sist vänder sig Doktor Pfannenstill mot detta Styrelsens beslut och förmenar: *att* detsamma skulle strida mot nådiga Kungörelsen den 21 Oktober 1864 angående förändrade instruktioner för direktioner, läkare och sysslomän vid länens lasarett och kurhus, när det skulle tillkommit på framställning af direktionens ordförande och icke efter beslut af lasarettsdirektionen; *att* Styrelsen skolat höra både klaganden och lasarettsdirektionen; *att* förståndigande vore för klaganden kränkande samt *att* detsamma, om det vunne nådigt godkännande, utgjorde »en farlig prejudice för framtiden, i det ordföranden utan lasarettsdirektionens beslut skulle kunna gifva en öfverläkare förhållningsorder i utöfningen af hans tjänst.»

Vidkommande först Styrelsens befogenhet att jemna det öfverklagade förståndigandet, så har Styrelsen redan i sin skrifvelse till Doktor Pfannenstill åberopat de författningsrum, enligt hvilka en lasarettsläkare är pliktig efterkomma de särskilda föreskrifter, Medicinalstyrelsen honom meddelar. Här må ytterligare allenast erinras, att det tillvägagångssätt, som af Styrelsen föreskrifvits, enligt Styrelsens mening måste anses åligga Pfannenstill såsom en själfklar följd af stadgandet i § 5 af läkareinstruktionen i ofvannämnda nådiga Kungörelse den 21 Oktober 1864, der det heter: »Förekommer mellan direktionens sammanträden viktigare ärenden, som fordra skyndsam handläggning, bör läkaren sådant till direktionens ordförande eller verkställande direktionsledamoten ofördröjligen anmäla.» hvilken pligt jemlikt Eders Kongl. Maj:ts nådiga Bref den 21 Maj 1897 vid Falu lasarett hvilat på styresmannen. Det vore ju för läkaren-styresmannen omöjligt att fullgöra denna viktiga skyldighet, derest han icke hade rätt att af sin kollega erhålla del af här åsyftade ärenden, tillhörande dennes afdelning. Medicinalstyrelsens befogenhet i detta hänseende är icke heller, såsom klaganden synes föreställa sig, beroende på en framställning af vederbörande direk-

tion, utan torde Styrelsen hafva full rätt och pligt att af egen drift ingripa, när och hvar förhållandena sådant kräva, alldeles oberoende af direktionens framställningar. Att Styrelsen i detta fall genom direktionens sjelfskrifne ordförande, landshöfdingen i länet, fått del af några direktionens justerade protokoll, hvilkas innehåll sedan föranledt Styrelsens åtgärd, torde icke förminska dennas laglighet.

Med anledning af Doktor Pfannenstills klagan, att han icke blifvit i saken hörd och fått tillfälle förklara sig, så torde af det nyss anförda framgå, att intet lagligt hinder finnes för Medicinalstyrelsen att meddela en föreskrift uti föreliggande hänseende utan vederbörande läkares hörande. Ej heller hade Styrelsen behof af att särskildt inhemta Doktor Pfannenstills ställning till frågan, då densamma var känd genom hans utförliga yttranden till direktionens protokoll för den 22 December 1899 samt den 18 Januari och 15 Februari 1900, af hvilka yttranden åtminstone det första och sista aflemnats skriftligen affattade och således måste anses väl öfvervägda.

Till bemötande af klagandens anmärkning, att Styrelsen skulle förbigått lasarettsdirektionen, får Styrelsen i underdånighet hänvisa till sin skrifvelse till direktionen af den 11 April detta år, hvori Styrelsen med tydligt angifvande deraf, att det Doktor Pfannenstill gifna förständigandet vore lemnadt tills vidare, anmodade direktionen att uppgöra förslag till närmare föreskrifter beträffande fördelningen för framtiden af de båda öfverläkarnes tjenstgöring.

Klagandens farhåga, att Styrelsens åtgärd, om den vunne Eders Kongl. Maj:ts godkännande, skulle få karaktären af »en farlig prejudice», gifver Styrelsen anledning att här i korthet sammanfatta hvad som skett. Doktor Pfannenstill anmälde den 23 November 1899 inför direktionen att på hans afdelning å lasarettet flere sjukdomsfall, — deraf tvenne ungefär en månad förut, ändat dödligt — enligt Pfannenstills uppfattning berodde på beskaftenheten af lasarettets vatten. Denna anmälan föranledde, naturligt nog, en del åtgärder, för hvilka det dock icke här är platsen att redogöra, men det föranledde äfven landshöfdingen i länet såsom direktionens ordförande, hvilken ansåg att han och lasarettets styresman tidigare bort erhålla kännedom om förhållandet, att, först vid protokolls-

justeringen några dagar efter nämnda sammanträde och sedan, då detta ej visade sig tillräckligt, vid ett senare direktions-sammanträde, erinra Doktor Pfannenstill om hans pligt att anmäla ärenden, som *fordrade skyndsam behandling*, för lasarets styresman — den andre öfverläkaren — hvilken i sin ordning hade skyldighet att för ordföranden ofördröjligen anmäla sådana ärenden. Med anledning häraf uppstod inom direktionen ett vidlyftigt meningsutbyte, hvilket till sist ledde till en kategorisk förklaring af Pfannenstill, att han måste lemna ordförandens erinran utan afseende, när den skulle inkräkta på Pfannenstills rätt att själfständigt handhafva helso- och sjukvården på den honom anförtrödda sjukafdelningen. Ordföranden, som fann hvad sålunda förekommit vara så anmärkningsvärdt, att det borde komma till Medicinalstyrelsens kännedom, tillställde Styrelsens ordförande utdrag ur åtskilliga direktionsens protokoll i hvad de rörde denna sak. Medicinalstyrelsen i sin ordning ansåg, att vådor för Falu lasarets sjuke kunde uppstå, derest lasarettets ansvarige styresman och direktionsens ordförande skulle kunna under en hel månad — tiden mellan tvenne ordinarie direktions-sammanträden — hållas i okunnighet om ett så grannliga förhållande som exempelvis förefintligheten af en allvarlig misstanke om smittofara genom det för lasarettets behof använda vattnet, allenast af den orsak att doktor Pfannenstill icke ville och icke ansåg sig skyldig att annorledes än inför direktionen anmäla dylika ärenden, på grund hvaraf Styrelsen förständigade Doktor Pfannenstill att tills vidare ställa sig direktionsens ordförandes enligt Styrelsens mening välgrundade erinran till efterrättelse, hvaremellertid Styrelsen äfven vidtog nödig åtgärd för åstadkommande af noggrannare bestämmelser beträffande fördelningen för framtiden af de båda öfverläkarnes tjenstgöring. Den uppfattning, som i godkännandet af detta Medicinalstyrelsens beslut ser »en farlig prejudice för framtiden», kan Styrelsen icke finna annat än missriktad.

Då Medicinalstyrelsen sålunda anser sig hafva haft goda skäl för sin öfverklagade föreskrift, genom hvilkens meddelande Styrelsen icke heller öfverskridit sin befogenhet, får Styrelsen i underdånighet anhålla, att de af Doktor Pfannenstill anförda besvären måtte lemnas utan nådigt afseende.

Remisshandlingarna och det från lasarettsdirektionen
infordrade yttrandet öfverlemnas härhos.

Underdånigst

Stockholm den 30 Juli 1900.

I enlighet med Kongl. Medicinalstyrelsens konceptex-
pedition N:o 3511 för år 1900 intygar

ex officio
Oscar Ekman.

M

KRISTINEHAMN
A. F. BROSTRÖMS BOKTRYCKERI 1900